Gemeente Utrecht

Notitie onderbouwing vergunningaanvraag
30 september 2026

Lokale verbreding Rak 5 oost Oudegracht

Met de afdelingen Erfgoed en BOR Civiele Constructies heeft afstemming plaatsgevonden om de bestaande steiger voor de werf tegen de Bezembrug te vervangen door het verplaatsen van de walmuur en de werf te verbreden. Hierdoor verbeterd de toegankelijkheid en is in de toekomst gereduceerd onderhoud benodigd.

Samenvatting

De oorspronkelijke walmuur aan rak 5 oost, tussen de Bakkerbrug en de Bezembrug verkeert in slechte staat en moet worden hersteld. Kans wordt gezien om de huidige steiger te vervangen door de werf lokaal te verbreden. Voordelen van de verbreding zijn dat er in de toekomst minder onderhoud hoeft te worden uitgevoerd en daarmee lagere onderhoudskosten. Daarnaast komt de aansluiting op de Bezembrug meer in lijn van het bestaande erfgoed (gebruik materialen en vormgeving). Een nadeel van verbreding is dat een klein stukje oppervlaktewater wordt gedempt. Het oppervlak wat gedempt wordt kan bij het doortrekken van de Leidsche Rijn naar de Catharijnesingel worden gecompenseerd.

Aanleiding

In het kader van het Programmaplan Werk aan de Werf en het Uitvoeringsprogramma (2026-2030) wordt er gewerkt aan het herstel en behoud van het Wervengebied. De opdracht van het projectteam Oudegracht is het herstellen van de werf naar oorspronkelijke staat, zodat deze weer veilig en toekomstbestendig is.

De walmuur aan de oostzijde van de Oudegracht tussen de Bakkerbrug en de Bezembrug verkeert in slechte staat. De vervangingswerkzaamheden aan de walmuur ter hoogte van dit deel van de Oudegracht, staat gepland in 2027-2028. In de verkenningsfase is gebleken dat de huidige steiger tegen de Bezembrug einde levensduur heeft bereikt. In afstemming met BOR Civiele constructies is het idee geïnitieerd om de steiger te laten vervallen. Hiervoor wordt in de plaats de walmuur verplaatst en de werf verbreed. De verwachte levensduur van de gemetselde walmuur met werf is groter dan een houten steiger. Hierdoor worden de onderhoudskosten gereduceerd ten opzichte van de huidige situatie. BOR Civiele constructies reageerde positief op het wijzigingsvoorstel.

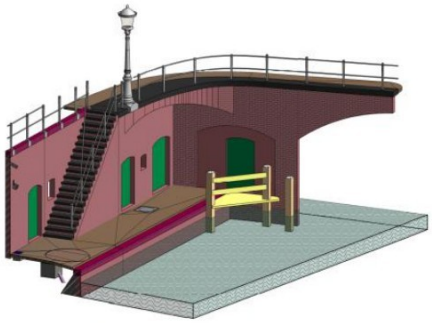
Materiaalkeuze

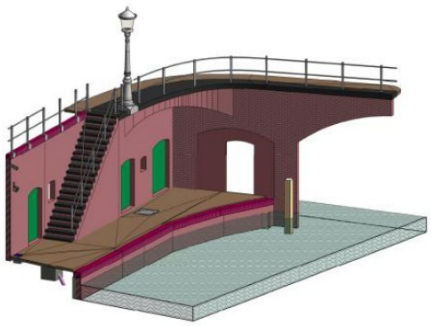
De huidige steiger tegen de Bezembrug is gemaakt van hout. Omdat het hout op de waterlijn geconstrueerd is, heeft deze doorgaans een maximale levensduur van 25 jaar. Door beton en metselwerk toe te passen in plaats van hout, zijn op de lange duur minder materialen nodig. De verwachte levensduur (100 jaar) van de nieuwe constructie is langer waardoor eveneens de onderhoudskosten verlagen.
Het niet meer toepassen van hout is in lijn met de gehele Oudegracht. Afdeling Erfgoed vindt het historisch uitlegbaar om de houten steiger te laten vervallen en hier de werf in lijn te brengen met de andere rakken aan de Oudegracht.

Ontwerp nieuwe lijn werf

Tot in de jaren 1950 was er op rak 5 oost nog geen gemetselde trap. Hier was een houten trap zoals we ze nu ook nog kennen aan de Oudegracht (zie foto 1). Onder de houten trap was toegang tot de brugkelder. Vanaf ongeveer 1953 zijn de gemetselde walmuren aan de Oudegracht aangebracht, de werven hersteld en zijn op diverse plekken aan de Oudegracht de houten trappen vervangen voor gemetselde exemplaren (zie foto 2). Hiermee is de toegang tot de brugkelder vanaf rak 5 oost komen te vervallen (zie foto 3 voor eindsituatie). Later is de wens ontstaan om de werven aan de oostzijde toegankelijk te maken voor minder validen. Vanaf de tunnel / het wed op rak 6 (Ganzenmarkt) is toegang gecreëerd tot rak 3 (Viebrug). Waar voorheen een raam zat in de Bezembrug is een deur met daarvoor de houten vlonder aangebracht om een doorgang te creëren (zie foto 4).

De huidige steiger is voorzien van een leuning, om te voorkomen dat passanten gemakkelijk te water raken. In de nieuwe situatie willen we de leuning laten vervallen en in lijn brengen met het beeld van de Oudegracht. In 2023-2024 zijn de walmuren van rak 6 west hersteld, waarbij de leuning niet meer terug geplaatst is tegen de Bezembrug. De Oudegracht is van oorsprong een havengebied, waarbij wij het open karakter van een haven met de werven willen behouden.
Om veilig de doorgang van de brug naar de werf zonder de leuning te realiseren wordt de werf verbreed. Deze verbreding beslaat een grotere oppervlakte dan de huidige steiger. Wanneer deze net zo groot zou zijn als de steiger, dan kunnen passanten gemakkelijk te water raken. Door hier meer ruimte te creëren wordt de kans om in het water te vallen kleiner.
Wanneer de werf verbreed zou worden ter grootte van de steiger, zou er een scherpe knik ontstaan in de lijn van walmuur. De afdeling erfgoed heeft aangegeven dat dit niet in lijn is met de andere rakken van de Oudegracht. Als wij naar de andere rakken kijken, dan zijn hier enkel kleine hoekverdraaiingen. Zo ontstaat meer een vloeiende lijn, dan scherpe knikken. Daarom wordt de verbreding halverwege de gemetselde trap gestart, voor een vloeiende lijn richting de Bezembrug


Bestaande situatie


Nieuwe situatie

Juridische context

- De walmuur en werf zijn eigendom van de gemeente. De basis voor het herstel is het eigendomsrecht van de gemeente. Het herstel van de werf behoort tot de beheertaak van de gemeente. Er is reeds een omgevingsvergunning – Bouwactiviteit (technisch) verleend voor het herstel van deze walmuur (HZ-WABO-12-11502).
- De waterweg wordt aangepast. Vanuit de Waterschapsverordening van het Hoogheemraadschap wordt compensatie van het oppervlaktewater verlangd in hetzelfde peilvak. Compensatie wordt gevonden bij het doortrekken van de Leidsche Rijn naar de Catharijnesingel. Hiervoor wordt deze ‘Omgevingsvergunning – Wateractiviteit’ aangevraagd.

Beoogd effect

- Herstel van de werf en walmuur en behoud van toegang door de Bezembrug.
- Verbeteren van de veiligheid en toegankelijkheid van de werf.
- Behoud van de functie van vaarweg aan de Oudegracht.
- Verlagen gebruik van materialen en van toekomstige onderhoudskosten.

Resultaat

- Er ligt een ontwerpvoorstel, waarbij aan de volgende eisen wordt voldaan:
    - Een veilige doorgang van de Bezembrug tot de werf
    - Een ontwerp met toe te passen materialen in lijn met het erfgoed
    - Watercompensatie bij Leidsche Rijn (Lombokplein)
- BOR constructies en afdeling Erfgoed zijn akkoord met het ontwerp.

Bijlage 1: Archieffoto’s



Foto 1 : Situatie voor 1950 met een houten trap, met een raam in de Bezembrug



Foto 2 : Bouw gemetselde trap 1953



Foto 3 : Eindsituatie 1956



Foto 4 : Huidige situatie met doorgang door de Bezembrug en een houten steiger